

СИСТЕМА ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ І ПЕРСПЕКТИВНИХ ТРЕНДІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ

© 2018 МАЛКОВ Д. І.

УДК 351.778.2

Малков Д. І. Система громадського харчування України: теоретико-методичний аналіз сучасних і перспективних трендів функціонування

Розкрито суть і структуру системи громадського харчування України, проведено дослідження сутності понятійно-категорійного апарату. Відображено статистичний підхід до обліку діяльності закладів системи громадського харчування та його еволюцію. Запропоновано систему показників аналізу діяльності, які розмежовано на показники процесу та результату. Проаналізовано динаміку кількісних і структурних змін у мережі закладів громадського харчування та окреслено перспективи їх розвитку. Оцінено динаміку ринку послуг громадського харчування та капітальних інвестицій. Встановлено й охарактеризовано сучасні особливості функціонування системи громадського харчування, які пов'язані зі скороченням і недостатністю мережі закладів і низькою часткою ринку. Визначено перспективні тренди розвитку системи громадського харчування України з використанням елементів SWOT-аналізу.

Ключові слова: громадське харчування, заклад громадського харчування, мережа громадського харчування, процес і результат діяльності, SWOT-аналіз.

Рис.: 4. Табл.: 2. Бібл.: 14.

Малков Денис Ігорович – аспірант, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: den_malkov@ukr.net

УДК 351.778.2

UDC 351.778.2

Малков Д. И. Система общественного питания Украины: теоретико-методический анализ современных и перспективных трендов функционирования

Раскрыты суть и структура системы общественного питания Украины, проведено исследование сущности понятийно-категориального аппарата. Отражены статистический подход к учету деятельности учреждений системы общественного питания и его эволюция. Предложена система показателей анализа деятельности, включающая показатели процесса и результата. Проанализирована динамика количественных и структурных изменений в сети заведений общественного питания, и намечены перспективы их развития. Оценена динамика рынка услуг общественного питания и капитальных инвестиций. Определены и охарактеризованы современные особенности функционирования системы общественного питания, связанные с сокращением и недостаточностью сети учреждений и низкой долей рынка. Описаны перспективные тренды развития системы общественного питания Украины с использованием элементов SWOT-анализа.

Ключевые слова: общественное питание, заведение общественного питания, сеть общественного питания, процесс и результат деятельности, SWOT-анализ.

Рис.: 4. Табл.: 2. Библ.: 14.

Малков Денис Игоревич – аспирант, Национальный университет водного хозяйства и природопользования (ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина)

E-mail: den_malkov@ukr.net

Malkov D. I. The System of Public Catering of Ukraine: a Theoretic-Methodical Analysis of Modern and Perspective Trends of Functioning

The essence and structure of the public catering system of Ukraine are disclosed, a study on the essence of the conceptual-categorical apparatus is carried out. The statistical approach to accounting the activities of public catering facilities and its evolution are reflected. A system of indicators of activity analysis including indicators of process and result is proposed. The dynamics of quantitative and structural changes in the network of public catering facilities are analyzed and prospects of their development are planned. The dynamics of the market of public catering services and capital investments are estimated. The current peculiarities of functioning of the public catering system connected with reduction and insufficiency of the network of facilities and low market share are defined and characterized. The prospective trends of development of the Ukrainian public catering system are described using the elements of SWOT-analysis.

Keywords: public catering, public catering facility, network of public catering, process and result of activity, SWOT-analysis.

Fig.: 4. Tbl.: 2. Bibl.: 14.

Malkov Denys I. – Postgraduate Student, National University of Water Management and Natural Resources Use (11 Soborna Str., Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: den_malkov@ukr.net

Діяльність закладів громадського харчування у національному господарстві має економічний, соціальний та екологічний прояви. Надаючи послуги громадського харчування споживачам на платних засадах, створюються підприємницькі структури, а їх організатори отримують прибутки, що свідчить про економічну роль громадського харчування. Організація діяльності передбачає використання ресурсу праці, а отже, створення робочих місць, де зайняті отримують

заробітну плату, а також попит на кваліфікованих працівників, що розширює спеціалізацію освітніх закладів. Окрім того, здійснюючи виробництво страв, громадське харчування створює відходи, які потребують утилізації, проте його діяльність може стимулювати розвиток органічного сільськогосподарського виробництва. Таким чином, формується багатофакторний результат діяльності, який має вагомий вплив на систему національного господарства.

Сутнісною особливістю громадського харчування є забезпечення якості життя населення через задоволення фізіологічних потреб у їжі. Виходячи з цілей державної політики та купівельної спроможності населення виділяють два сектори громадського харчування: комерційний та соціальний. Перший передбачає діяльність суб'єктів господарювання з метою отримання прибутку, другий – виконання соціальної функції.

Грунтовним дослідженням означених аспектів функціонування системи громадського харчування присвячені праці вітчизняних науковців Аветисової А. О., Антонової В. А., Завадинської О. Ю., Кравченко О. М., Мазаракі А. А., П'ятницької Г. Т., Школи І. М., Штааль Т. В. та ін. Проте сучасні тренди розвитку суспільства, національні законодавчі зміни та особливості збору і представлення статистичної інформації актуалізують новітні дослідження галузі з метою виявлення тенденцій і визначення стратегічних засад її розвитку в національній економіці.

Метою статті є вивчення стану і тенденцій розвитку системи громадського харчування в Україні. Для реалізації поставленої мети у межах цієї статті вирішено такі наукові завдання: проведено дослідження сутності та еволюції понятійно-категорійного апарату; здійснено аналіз процесу та результатів діяльності закладів системи громадського харчування, досліджено стан і достатність їх мережі; виявлено особливості функціонування ринку послуг громадського харчування та виділено перспективи його розвитку.

У сучасних дослідженнях предметної області можемо виділити дві основні теоретико-методологічні проблеми. Перша стосується відсутності єдності в термінології, друга – наявності та представлення статистичної інформації.

В Україні паралельно використовують терміни «громадське харчування», «ресторанне господарство», «діяльність із забезпечення стравами та напоями» та їх похідні. Така ситуація є наслідком змін і певних невідповідностей у нормативних документах, а отже, і різних трактувань науковців. Використовуване на теренах Радянського Союзу у ХХ ст. поняття «громадське харчування», що законодавчо закріплене у ДСТУ 3862-99 та Правилах роботи закладів (підприємств) громадського харчування, позначало сферу виробничо-торгової діяльності, у якій виробляють і продають продукцію власного виробництва, і покупні товари, як правило, призначені для споживання на місці, з організацією дозвілля чи без нього. У вузькому розумінні громадське харчування позиціонується як підгалузь торгівлі, яка охоплює підприємства громадського харчування державної, кооперативної та приватної торгівлі, а головним завданням цих підприємств є надання платних послуг населенню у формі суспільно організованого харчування. За сучасним підходом – це комерційний сектор, і його метою є отримання максимального прибутку від діяльності. Проте у широкому розумінні сфера громадського харчування включає і некомерційний (соціальний) сектор, оскільки, крім підприємств громадського харчування державної, кооперативної та приватної торгівлі, охоплює всі форми громадської організації харчування

населення в дитячих домашніх установах, лікарнях, інтернатах, дитячих будинках, школах, шкільних таборах відпочинку та ін. [1].

У 2003 р. з метою гармонізації чинних нормативних документів до вимог законодавства Європейського Союзу термін «громадське харчування» замінено на «ресторанне господарство». Згідно з оновленням ДСТУ 3862-99 ресторанне господарство трактується як вид економічної діяльності суб'єктів господарської діяльності щодо надавання послуг відносно задоволення потреб споживачів у харчуванні з організуванням дозвілля або без нього. Суб'єкти господарської діяльності здійснюють діяльність у ресторанному господарстві через заклади ресторанного господарства, які ДСТУ 4281:2004 «Заклади ресторанного господарства. Класифікація» трактує як організаційно-структурну одиницю у сфері ресторанного господарства, яка здійснює виробничо-торговельну діяльність: виробляє і (або) доготовляє, продає і організує споживання продукції власного виробництва і закупних товарів, може організувати дозвілля споживачів. Типи і перелік закладів ресторанного господарства і закладів громадського харчування є аналогічними і включають як об'єкти комерційного, так і некомерційного сектора, а саме: ресторани, кафе, кафетерії, закусочні, бари, ідальні, буфети, фабрики-заготівельні, фабрики-кухні, домашні кухні, ресторани за спеціальним замовленням (catering). Тому у нормативному контексті поняття «громадське харчування» і «ресторанне господарство» є ідентичними. Проте у вітчизняних наукових дослідженнях Даніалі Ф. [2], П'ятницької Г. [3], Гросул В. [4], Столяренко О. [5] можна виділити ту особливість, що термін «ресторанне господарство» частіше використовують для означення комерційного сектора, а «громадське харчування» – некомерційного.

З іншого боку, жоден з цих термінів не знайшов відображення при означенні видів економічної діяльності. Згідно з ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» з 2012 р. назву виду економічної діяльності «Ресторанне господарство» замінено на «Діяльність із забезпечення стравами та напоями» (Розділ 56 Секції І «Тимчасове розміщення і організація харчування») із виділенням таких груп:

- 56.1 – діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування;
- 56.2 – постачання готових страв;
- 56.3 – обслуговування напоями.

Проте у ДСТУ ці зміни не відображено, тому в офіційних документах використовують два поняття: і «Ресторанне господарство», і «Діяльність із забезпечення стравами та напоями». Ці та інші невизначеності обумовлюють і проблеми із представленням статистичної інформації. Так, до 01.01.2014 р. статистичні дані про мережу ресторанного господарства (кількість об'єктів за спеціалізацією та місць у них, забезпеченість об'єктами на 10 тис. осіб населення) та товарооборот наводились у статистичних бюлетенях «Роздрібна торгівля» та «Мережа роздрібно торгівлі». Починаючи з 2014 р. розділ «Ресторанне господарство»

вилучено з відповідних збірників. Офіційні статистичні дані наводяться узагальнено за видом діяльності «Тимчасове розміщення й організація харчування» (секція I), а виокремлення даних за підвидом 56 «Діяльність із забезпечення стравами та напоями» здійснюється вибірково, наприклад, у статистичних збірниках «Діяльність суб'єктів господарювання» та «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва» [6]. Частково ця прогалина компенсується за рахунок інформації, поданої на сайті Платформи ефективного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [7]. Проте наявні розбіжності у методиці збору і представлення даних ускладнюють проведення якісного аналітичного дослідження галузі. До того ж у зв'язку з відсутністю відокремленого статистичного обліку щодо мережі та результатів діяльності закладів громадського харчування наявні також і труднощі із виокремленням у масиві статистичної інформації даних про комерційний і некомерційний сектори галузі. І навіть двоваріантне представлення статистичної інформації про обсяги виручки, розрахованої за інституціональним і функціональним підходами, не вирішують цієї проблеми. Зазначені варіанти представлення інформації відрізняються способами групування даних за видами діяльності суб'єктів господарювання і уможливають охоплення статистичними спостереженнями не лише суб'єктів, які здійснюють безпосередньо діяльність із забезпечення стравами та напоями (код 56 у секції I),

а й підприємств інших видів економічної діяльності, які диверсифікують свою діяльність і розвивають мережу закладів громадського харчування. Зокрема, інституціональний підхід передбачає такий спосіб узагальнення даних, за яким показники усіх видів економічної діяльності суб'єкта господарювання враховуються за тим видом економічної діяльності, який визначено як основний. Основним видом економічної діяльності є той вид діяльності підприємства, що створює найбільшу частку доданої вартості на підприємстві. Функціональний підхід – спосіб узагальнення даних, за яким показники діяльності суб'єктів формуються за однорідними видами діяльності [8].

Все ж вважаємо, що, орієнтуючись на наявні статистичні дані, аналіз стану та динаміки системи громадського харчування доцільно здійснювати через показники процесу та результатів діяльності її суб'єктів. Враховуючи результати досліджень П'ятницької Г. [3], Гури О. [9], Кравченко О. [10], ключовими показниками, що характеризують процес діяльності, визначаємо структурні показники кількості суб'єктів господарювання за видом діяльності та зайнятих, кількість посадкових місць у закладах. Основними індикаторами ефективності діяльності є вартісні показники обсягів товарообороту та фінансового результату (чистого прибутку) суб'єктів господарювання (рис. 1).

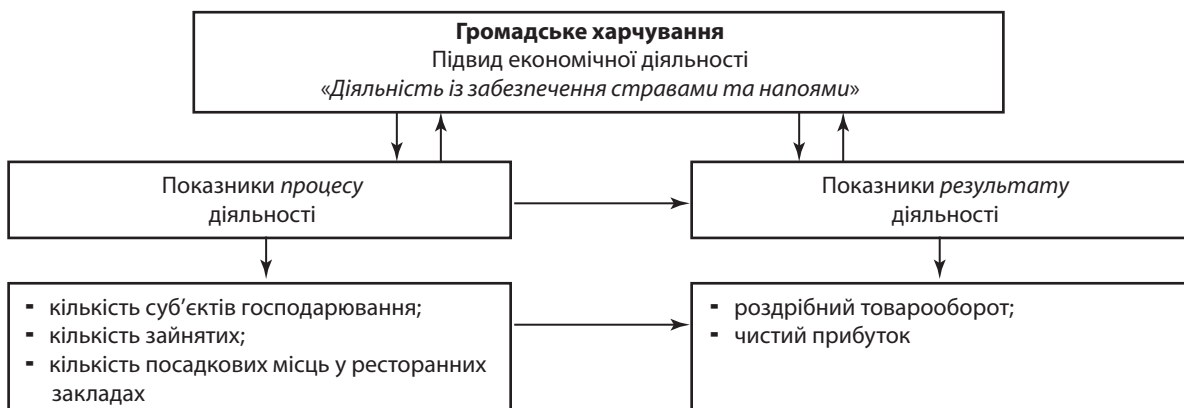

Рис. 1. Індикативна база аналізу функціонування системи громадського харчування

Діяльність у сфері громадського харчування здійснюють суб'єкти підприємницької діяльності в організаційно-правовій формі юридичних і фізичних осіб. Аналіз статистичних даних свідчить про існування тенденції до скорочення мережі підприємств (юридичних осіб) за видом діяльності «Діяльність із забезпечення стравами та напоями».

У період з 2010 до 2016 рр. кількість підприємств скоротилась на 37,7 %, закладів харчування – на 7,5 %, а кількість посадкових місць у них – на 13,7 %. (табл. 1).

Аналогічно зменшилась і чисельність зайнятих з 96,6 тис. осіб у 2010 р. до 61,7 тис. осіб у 2015 р. Скорочення чисельності зайнятих у 2016 р. порівняно з 2010 р. становило 34,3 %. Загалом мережа закладів у організаційно-правовій формі юридичних осіб за абсолютними показниками процесу діяльності характери-

зуються скороченням і зі значним рівнем достовірності апроксимації ($R^2 > 0.5$) можна прогнозувати подальше її зменшення (рис. 2).

На протипагу цьому, чисельність закладів із організаційно-правовою формою фізичних осіб у часовому проміжку 2013–2016 рр. зростала (на 25,6 % у 2016 р. порівняно з 2013 р.), проте зайнятість скорочувалась (на 12,3 %). Аналогічних тенденцій можна очікувати і в майбутньому (рис. 3).

Об'єктивні висновки стосовно потужності та достатності кількості закладів харчування та кількості місць в них для обслуговування населення дозволяють зробити показники щільності мережі [3; 9; 11]. В Україні на 10 тис. населення у 2016 р. припадає 11 закладів ресторанного господарства, з них 5 – юридичні особи, 6 – фізичні особи та 324 посадкових місця в них. Одне підпри-

Показники розвитку діяльності із забезпечення стравами та напоями в Україні, 2010–2016 рр.

Рік	Показники процесу діяльності				Показники результату діяльності	
	Кількість підприємств (юридичних осіб)	Кількість закладів (ЮО)	Кількість посадкових місць, тис.	Кількість зайнятих, тис. осіб	Роздрібний товарооборот, млн грн	Чистий прибуток, млн грн
2010	8036	23369	1595	96,6	9509	-324,1
2011	8095	22918	1571	90	11369	-334,4
2012	7359	21619	1521	92,9	12259	-283,6
2013	7667	20578	1472	89,2	12935	-518,4
2014	6100	20331	1464	71,9	10882	-1280,5
2015	5928	19411	1428	61,7	12187	-1802,7
2016	5003	21675	1376	63,5	16954	77,8

Джерело: складено за даними [6; 7].

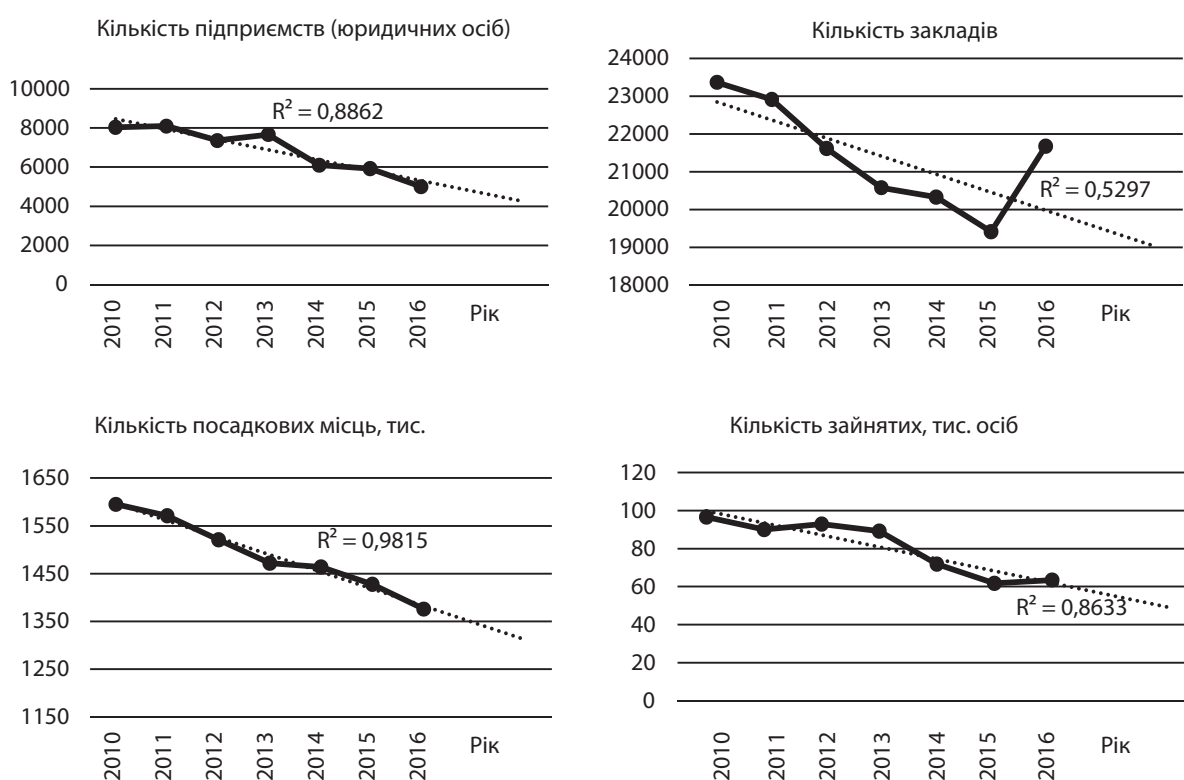

Рис. 2. Тенденції змін показників процесу діяльності закладів харчування (юридичних осіб) за підвидом «Діяльність із забезпечення стравами та напоями»

Джерело: складено за даними [6].

емство володіє у середньому 3, а у 2016 р. – 4 закладами харчування із середньою місткістю 69 місць. У 2013 р. відповідні показники становили: 9 закладів на 10 тис. населення, з них 4 – юридичні особи, 5 – фізичні особи, 325 посадкових місць на 10 тис. осіб, середня місткість одного закладу – 71 місце. Для порівняння: у країнах Західної Європи показник забезпеченості закладами ресторанного господарства складає 32 об'єкти, в країнах з низьким доходом – 16, у Республіці Білорусь – 13 об'єктів [12]. В Європі один заклад ресторанного господарства припадає на 477 жителів, а в Україні – на 845 у 2016 р. і 1037 – у 2013 р. Це означає, що, незважаючи

на якісні зміни, в Україні кількість закладів харчування є недостатньою. Збільшення щільності мережі відбувалось на тлі збільшення закладів харчування – фізичних осіб і зменшення загальної кількості населення. Темпи зростання закладів були вищими, ніж зменшення чисельності населення у 2014–2015 рр. (зростання 13,4 % і 1,9 % відповідно, зменшення населення – 5,5 % і 0,4 %). У 2016 р. порівняно з 2015 р. – зменшення кількості закладів мережі та населення становило 0,4 %. Це вказує на певну стихійність розвитку мережі закладів громадського харчування. Потенційні можливості її розширення належать малому бізнесу з організаційно-правовою

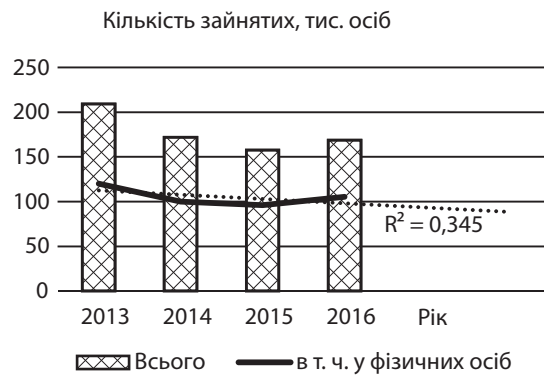
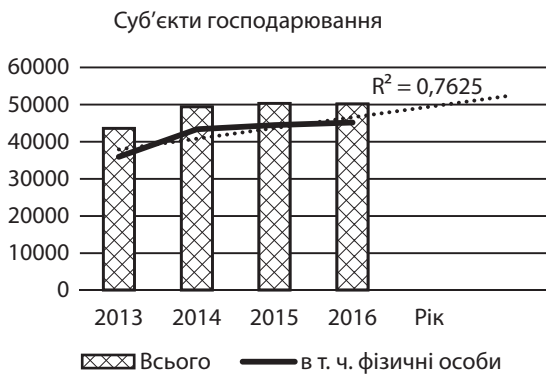

Рис. 3. Тенденції змін показників процесу діяльності закладів харчування (фізичних осіб) за підвидом «Діяльність із забезпечення стравами та напоями»

Джерело: складено за даними [6].

формою фізичних осіб. Така форма підприємництва дозволяє не лише кількісно збільшувати мережу закладів, а й адаптивно і якісно реагувати на споживацькі потреби та сприяє самозайнятості і розвитку родинного бізнесу. У [13] автор прогнозує позитивні перспективи для розвитку кафе, закусочних і буфетів, оскільки зазначені заклади пропонують споживачам послуги, схожі з ресторанными, але за нижчими цінами. Ще одним перспективним напрямком розвитку мережі є їдальні, оскільки їхня питома вага у структурі закладів громадського хар-

чування у 2010–2013 рр. була найбільшою і стабільно зростала (рис. 4).

У розрізі видів діяльності найбільше закладів харчування припадає на діяльність ресторанів і підприємств, що надають послуги мобільного харчування. Цей клас включає діяльність ресторанів, кафе, ресторанів швидкого обслуговування, місць з наданням їжі для споживання за межами закладу, вагончиків із продажу морозива, пересувних вагончиків із продажу

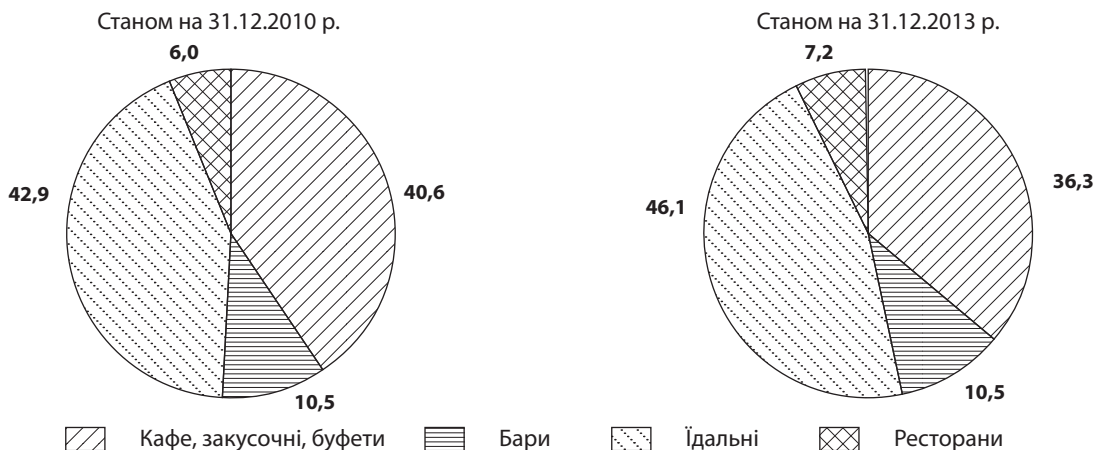

Рис. 4. Структура закладів громадського харчування, %

Джерело: складено за даними [6].

їжі, діяльність із приготування їжі в торговельних наметах. Так, станом на 31.12.2010 р. у загальній чисельності закладів (юридичні і фізичні особи) 8,1 % становили заклади за підвидом діяльності 56.2 «Постачання готових страв», 16,1 % – 56.3 «Заклади з обслуговування напоями, 75,8 % – 56.1 «Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування». Упродовж наступних років відбулось скорочення кількості закладів із постачання готових страв, і станом на 31.12.2016 р. відсоткове співвідношення становило: діяльність із постачання готових страв – 7,7 %, діяльність із обслуговування напоями – 13,3 %, діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування – 79 %.

За абсолютними показниками результатів діяльності констатуємо щорічне зростання, крім 2014 р., обсягів роздрібного товарообороту ресторанного господарства у фактичних цінах. Найбільший приріст спостерігався у 2016 р. порівняно з 2015 р. (на 39,1 %) та у 2011 р. порівняно з 2010 р. (19,5 %). Для порівняння: індекс інфляції у ці часові проміжки зменшувався на 21,5 % та на 4,5 % відповідно. Проте зростання товарообороту відбувалося не лише за рахунок збільшення попиту споживачів, але і за рахунок збільшення рівня націнки ресторанного господарства. Так, згідно з розрахунками у [3] рівень націнки ресторанного господарства у 2010 р. становив 45 %, у 2013 р. – понад 46 %. За даними експер-

тів [14], найбільше зростання цін на послуги ресторанного господарства відбулось у 2014 р (30 %), у 2015 р. ціни зросли ще на 10–15 %, а в 2016 р. – на 5–10 %. Проте навіть таке зростання цін не забезпечувало прибутковості діяльності більшості підприємств галузі, оскільки до 2016 р. їх сукупний фінансовий результат залишався негативним. Загалом же частка ринку громадського харчування упродовж 2010–2016 рр. істотно не змінилась і становила в середньому 2,8 % сукупного роздрібного товарообороту країни та 0,8 % ВВП країни. За показником частки роздрібного товарообороту ресторанного господарства у сукупному роздрібному товарообороті країни галузь у 2016 р. досягла рівня 2010 р., а за часткою у ВВП – рівня 2014 р. Купівельна спроможність населення, розрахована як відношення середньомісячного доходу до прожиткового мінімуму, зростала темпами вищими, ніж частка ринку галузі у всіх роках, крім 2013 і 2016 рр., що формує певний потенціал для його розвитку. При цьому витрати домогосподарств на харчування поза домом хоч і зростали щороку у фактичних цінах і у 2016 р. становили 91,63 грн/міс (1099,56 грн/рік) проти 53,86 грн/міс (645,96 грн/рік) у 2010 р., але їх частка у сукупних витратах домогосподарств суттєво не змінилась і становила 1,8 % у 2010–2014 рр., 1,7 % – у 2015 р. та 2 % – у 2016 р. У доларовому еквіваленті витрати одного домогосподарства на харчування поза домом у 2010 р. становили 81,4 дол. США/рік, а у 2016 р. – 43,03 дол., що, для порівняння, стано-

вить у середньому 4 % від західноєвропейського. Аналогічно, незважаючи на «пожвавлення» результатів діяльності галузі у 2016 р., частка капітальних інвестицій у діяльність із забезпечення стравами і напоями становить 0,2 % від загальної суми капітальних інвестицій. За даними Державного комітету статистики України [6], капітальні інвестиції в галузь ресторанного господарства у 2016 р. становили 721,8 млн грн, що на 43,5 % більше, ніж у 2015 р., але менше на 1,2 % порівняно із 2012 р. Загальний розмір інвестицій у фактичних цінах хоч і збільшується (крім 2015 р.), але їх питома вага залишається на рівні 0,2 % (а у 2012 р. і 2014 р. – 0,3 %) загальної суми інвестицій, що формує значний потенціал розвитку галузі.

Попри відносно пожвавлення показників процесу та результатів діяльності у 2016 р. мережа закладів залишається недостатньою, а частка ринку – низькою. Незбалансованість розвитку системи громадського харчування та мережі закладів актуалізує доцільність формування стратегії її розвитку з урахуванням основних тенденцій за принципами SWOT-аналізу (табл. 2).

ВИСНОВКИ

У суспільстві і дотепер не існує однозначності щодо трактування сутності та статистичного відобра-

Таблиця 2

SWOT-аналіз системи громадського харчування України

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<ul style="list-style-type: none"> – зростання обсягів роздрібного товарообороту; – наявність сформованої мережі; – наявність конкуренції; – збільшення купівельної спроможності населення; – наявність освітніх закладів, які здійснюють підготовку фахівців; – відкриття закладів у торгових точках і розважальних закладах; – розвиток сучасних видів і форм надання послуг, в тому числі і аутсорсинг у некомерційному секторі; – розвиток громадських організацій професійного спрямування; – легкість відкриття бізнесу; – популяризація комунікативних функцій громадського харчування у ЗМІ, соцмережах 	<ul style="list-style-type: none"> – звичка харчуватись у домашніх умовах, – хаотичність і територіальні диспропорції розвитку галузі; – відсутність (недієвість) механізмів регулювання і стимулювання діяльності органами місцевого самоврядування; – невисокий рівень впровадження нових технологій на основі використання прогресивних форм обслуговування і сучасного обладнання
Можливості (O)	Загрози (T)
<ul style="list-style-type: none"> – наявність і збільшення платоспроможного попиту; – покращання якості послуг; – розширення форм, методів і асортименту послуг і обслуговування; – поєднання міжнародного досвіду і національних елементів громадського харчування; – державна підтримка і громадський контроль; – розвиток міжнародних мереж (у тому числі і експорт послуг); – створення елементів добросовісної конкуренції; – популяризація сфери громадського харчування у ЗМІ, соцмережах шляхом проведення фестивалів, майстер-класів 	<ul style="list-style-type: none"> – низька купівельна спроможність населення; – інфляція; – законодавчі зміни; – проникнення на ринок неякісної продукції; – відсутність належного державного і громадського контролю; – недобросовісна конкуренція

Джерело: складено за [8; 9; 11].

ження діяльності громадського харчування, а сама галузь за наявного значного соціально-економічного та інвестиційного потенціалу не набула належного розвитку в Україні. У функціонуванні національної системи громадського харчування можна виділити такі сучасні тренди: скорочення мережі за рахунок зменшення чисельності закладів із організаційно-правовою формою юридичних осіб і збільшення чисельності фізичних осіб-суб'єктів господарювання, збільшення фактичного товарообороту та обсягів капітальних інвестицій за незмінної частки ринку. У перспективі високим є потенціал збільшення ринку громадського харчування за рахунок розвитку кафе, закусочних і буфетів, оскільки послуги цих закладів схожі з ресторанными, але за нижчими цінами. Для розробки перспективних трендів у роботі проведено SWOT-аналіз, результати якого можуть бути використані під час формування загальнонаціональної чи галузевих стратегій у частині розвитку системи громадського харчування в Україні. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Внутрішня торгівля України: економічні умови ефективного розвитку: монографія / за заг. наук. ред. А. А. Мазаракі. Київ: КНТЕУ, 2006. 195 с
2. Данілі Ф. Дослідження загальних тенденцій ринку ресторанного господарства України. *Економіка промисловості*. 2012. № 3–4. С. 29–34
3. П'ятницька Г. Т. Ресторанне господарство України: ринкові трансформації, інноваційний розвиток, структурна переорієнтація: монографія. К Київ: КНТЕУ, 2015. 465 с.
4. Гросул В. А., Іванова Т. П. Тенденції сучасного розвитку підприємств ресторанного господарства в Україні та Харківській області. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2017. № 1 (49). Т. 1. С. 143–149.
5. Столяренко О. М., Щербельова Н. П. Поняття та види закладів ресторанного господарства. *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 4 (58). С. 146–149.
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Платформа ефективного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://regulation.gov.ua>
8. Діяльність суб'єктів господарювання: стат. зб. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 588 с.
9. Гуря О. Л. Підприємницька діяльність у сфері ресторанного господарства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 2–1 (08). С. 97–100.
10. Кравченко О. М. Система макроекономічних показників ефективності ресторанного господарства. *Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова*. 2015. Т. 20. Вип. 2/1. С. 31–36.
11. Новоселов С. В., Маюрникова Л. А. Теоретико-методологічний підхід к інноваційному розвитку сфери общественного питания: кол. моногр. / под общ. ред. Л. А. Маюрниковой. Кемерово: КемТИПП, 2014. 199 с.
12. Анісімов Г., Жуков Є., Липовий Д. Аналіз стану мережі закладів ресторанного господарства адміністративних районів міста Харкова. *Traektoriâ Nauki*. 2018. Vol. 4, No. 1. P. 1001–1013. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3120729
doi: 10.22178/pos.30-2
13. Петрук Ю. Актуальні завдання управління розвитком підприємств ресторанного господарства в Україні. *Схід*. 2014. № 4. С. 41–47.
14. Офіційний сайт компанії «Ресторанний консалтинг». URL: <https://www.recon.com.ua/>

Науковий керівник – Безтелесна Л. І.,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва Національного університету водного господарства і природокористування

REFERENCES

Anisimov, H., Zhukov, Ye., and Lypovyi, D. "Analiz stanu merezhi zakladiv restorannoho hospodarstva administratyvnykh raioniv mista Kharkova" [Analysis of the state of the network of institutions of restaurant management of the administrative districts of the city of Kharkov]. *Traektoriâ Nauki*. 2018. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3120729. doi: 10.22178/pos.30-2

Daniali, F. "Doslidzhennia zahalnykh tendentsii rynku restorannoho hospodarstva Ukrainy" [Study of General trends in the restaurant industry in Ukraine]. *Ekonomika promyslovosti*, no. 3-4 (2012): 29-34.

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Diialnist subiektiv hospodariuvannia [Activities of business entities]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2017.

Hrosul, V. A., and Ivanova, T. P. "Tendentsii suchasnoho rozvytku pidpriemstv restorannoho hospodarstva v Ukraini ta Kharkivskii oblasti" [Trends of modern development of restaurant enterprises in Ukraine and Kharkiv region]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu* vol. 1, no. 1 (49) (2017): 143-149.

Hura, O. L. "Pidpriemnytska diialnist u sferi restorannoho hospodarstva" [Business activity in the sphere of restaurant economy]. *Ekonomichniy visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, no. 2-1 (08) (2017): 97-100.

Kravchenko, O. M. "Systema makroekonomichnykh pokaznykiv efektyvnosti restorannoho hospodarstva" [The system of macroeconomic indicators of the restaurant economy]. *Visnyk Odeskoho natsionalnogo universytetu im. I. I. Mechnikova* vol. 20, no. 2/1 (2015): 31-36.

Novoselov, S. V., and Mayurnikova, L. A. *Teoretiko-metodologicheskiy podkhod k innovatsionomu razvitiyu sfery obshchestvenno-go pitaniya* [Theoretical and methodological approach to innovative development of public catering]. Кемерово: КемТИПП, 2014.

Ofitsiyniy sait kompanii «Restoranni konsaltingh». <https://www.recon.com.ua/>

"Platforma efektyvnogo rehulivannia Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy" [Platform for effective regulation of the Ministry of economic development and trade of Ukraine]. <https://regulation.gov.ua>

Petruck, Yu. "Aktualni zavdannia upravlinnia rozvytkom pidpriemstv restorannoho hospodarstva v Ukraini" [Actual problems of management of development of the enterprises of restaurant economy in Ukraine]. *Skhid*, no. 4 (2014): 41-47.

Piatnytska, H. T. *Restoranne hospodarstvo Ukrainy: rynkovi transformatsii, innovatsiyni rozvytok, strukturna pereoriientatsiia* [Restaurant industry of Ukraine: market transformations, innovative development, structural reorientation]. Kyiv: КНТЕУ, 2015.

Stoliarenko, O. M., and Shcherbelyova, N. P. "Poniattia ta vydy zakladiv restorannoho hospodarstva" [The concept and types of institutions of the restaurant industry]. *Visnyk ZhDTU*, no. 4 (58) (2011): 146-149.

Vnutrishnia torhivlia Ukrainy: ekonomichni umovy efektyvnoho rozvytku [Internal trade of Ukraine: economic conditions for effective development]. Kyiv: КНТЕУ, 2006.